

KARTA PRZEDMIOTU

1. Informacje wstępne

Nazwa przedmiotu	Etyka zawodów prawniczych
Wydział	Wydział Prawa, Administracji i Stosunków Międzynarodowych
Kierunek	Prawo
Specjalność/Ścieżka specjalizacyjna	—
Poziom PRK	7 PRK
Poziom kształcenia	jednolite studia magisterskie
Forma studiów	studia stacjonarne
Grupa zajęć	—
Liczba punktów ECTS	4
Rodzaj przedmiotu	obowiązkowy
Liczba godzin ogółem	30 godz.
Cykl dydaktyczny	2024/2025 zimowy
Semestr studiów	10
Rok studiów	5
Profil kształcenia	ogólnoakademicki
Rok realizacji	2028/2029
Język wykładowy	polski
Osoba odpowiedzialna za przedmiot	prof. UAFM dr hab. Marcin Pieniążek (e-mail: mpieniazek@uafm.edu.pl)

Semestr, liczba punktów ECTS, rodzaj zajęć, liczba godzin w planie studiów

Semestr	Wykład
10	30 godz. 4 ECTS

2. Cele przedmiotu

C1	<p>Cel 1 Zapoznanie studentów z podstawami etyk zawodów prawniczych (w Polsce, UE, USA) poprzez: wprowadzenie podstawowego aparatu pojęciowego z zakresu etyk zawodów prawniczych, min. pojęcia zaufania publicznego; omówienie obowiązujących polskich i światowych unormowań w tym zakresie; prezentację prawniczych organizacji międzynarodowych, propagujących standardy etyki zawodowej; wskazanie różnic między polskim i anglosaskim modelem etyki prawniczej, ze szczególnym uwzględnieniem modelu brytyjskiego i amerykańskiego; naszkicowanie tła porównawczego w postaci etyki biznesu i etyki zawodów medycznych.</p> <p>Cel 2 Przygotowanie studentów prawa do rozpoznawania konfliktów etyczno- zawodowych, związanych z zawodem radcy prawnego, adwokata, notariusza, sędziego czy prokuratora. Wskazanie norm etyczno zawodowych, kluczowych w działalności prawniczej. Uwrażliwienie na dylematy etyczno zawodowe w pracy prawnika. Ukazanie znaczenia, jakie etyki zawodowe w praktyce odgrywają w korporacjach prawniczych. Naświetlenie znaczenia roli społecznej związanej z wykonywaniem zawodów zaufania publicznego.</p>
-----------	--

3. Wymagania wstępne

Brak wymogów wstępnych - przedmiot obligatoryjny

4. Opis efektów uczenia się

W1	<p>Wiedza: Student, który zaliczył przedmiot umie posługiwać się pojęciami konstytutywnymi dla sfery etyki zawodów prawniczych. Definiuje pojęcie etyki korporacyjnej i etyki prawniczej i potrafi powiązać je z pojęciem zawodów zaufania publicznego. Zna polskie i amerykańskie kodyfikacje etyki zawodów prawniczych. Rozumie problem kodyfikacji etyki zawodowej jako soft law na tle źródeł polskiego prawa. Zna argumenty za i przeciw kodyfikacji etyk zawodów prawniczych. Rozpoznaje główne problemy (tajemnica zawodowa, bezstronność, hierarchiczne podporządkowanie, konflikt interesów, etc.), występujące w etyce zawodów prawniczych. Wymienia organizacje międzynarodowe, promujące standardy etyki zawodów prawniczych. Cytuje zróżnicowane poglądy sędziów i adwokatów, poświęcone etyce zawodowej. Zna orzecznictwo TK w przedmiocie etyki zawodowej. Rozumie rolę postępowania dyscyplinarnego zna kary dyscyplinarne, przewidziane za naruszenie standardów etyczno- zawodowych.</p>	EUK7_W1, EUK7_W2, EUK7_W6
U1	<p>Umiejętności: Student, który zaliczył przedmiot samodzielnie objaśnia cechy etyk zawodowych, typowe dla kontynentalnej i anglosaskiej kultury prawnej. Umie zdefiniować różnice między polskim i amerykańskim modelem zawodów prawniczych, w kontekście powiązanych modeli etyki prawniczej. Potrafi opisać różnice między etyką adwokacką, sędziowską, prokuratorską, urzędniczą, itp. Dokonuje klasyfikacji prawniczych etyk zawodowych z uwzględnieniem ich konstytutywnych wartości (etyka adwokacka interes klienta; etyka sędziowska bezstronność; etyka prokuratorska interes publiczny, itp.)</p>	EUK7_U1, EUK7_U4
U2	<p>Umiejętności: Student, który zaliczył przedmiot rozpoznaje różnicę między sferą normowania prawnego i etyczno zawodowego. Potrafi stosować zasady i normy etyczne w podejmowanej działalności, dostrzega i analizuje dylematy etyczno zawodowe. Rozumie problem jurydyzacji etyki zawodów prawniczych. Objaśnia pojęcie konfliktu interesów, interesu klienta, tajemnicy zawodowej, bezstronności i hierarchicznego podporządkowania. Samodzielnie stosuje w dyskusji pojęcia, związane ze sferą etyki zawodów prawniczych.</p>	EUK7_U1, EUK7_U4
K1	<p>Kompetencje społeczne: Student, który zaliczył przedmiot rozpoznaje problemy etyczno zawodowe, występujące w pracy adwokata, notariusza czy sędziego, jako przedstawicieli zawodów zaufania publicznego. Jest zdolny do ukształtowania samodzielnego poglądu na temat roli społecznej prawnika i problemów etycznych, pojawiających się w jego pracy. Rozumie praktyczne znaczenie prawniczej etyki zawodowej, dokonuje samooceny własnych kompetencji, oraz dostrzega potrzebę ciągłego dokształcania się zawodowego i rozwoju osobistego.</p>	EUK7_KS1, EUK7_KS2, EUK7_KS3

5. Treści programowe

Wykład (30 godz.)

Kod	Tematyka zajęć (nr semestru: 10)
-----	----------------------------------

Wyk1	Pojęcia podstawowe. Etyka i moralność. Philosophia moralis. Etyka normatywna i etyka deskryptywna. Etyka stosowana i etyka teoretyczna. Etyka sytuacyjna. Deontologia zawodowa. Etyka zawodów prawniczych na tle założeń prawa natury i pozytywizmu prawniczego.
Wyk2	Pojęcie zawodu, korporacji, etyki zawodowej i etyki prawniczej. Analiza przyczyn tworzenia korporacji zawodowych oraz unormowań etyki korporacyjnej. Etyka korporacyjna wobec etyki ogólnej - kluczowe różnice. Pojęcie prestiżu korporacyjnego. Pojęcie zawodu zaufania publicznego w rozumieniu art 17. ust.1. Konstytucji RP.
Wyk3	Modele etyki zawodowej. Etyka perfekcjonistyczna wobec etyki minimum moralnego. Elementy etyki cnót i etyki obowiązku w etyce zawodowej. Elementy etyki teleologicznej i deontologicznej w etyce zawodowej.
Wyk4	Pojęcie kodeksu etyki zawodowej. Zjawisko jurydyzacji etyki prawniczej. Argumenty za i przeciw kodyfikacji etyki zawodowej w opiniach międzywojennej adwokatury polskiej. Czy zbiory zasad etyki zawodowej są źródłem prawa? Stanowisko Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie statusu normatywnego Kodeksu etyki lekarskiej. "Pojęcie "soft law".
Wyk5	Etyka adwokacka. Historia etyki adwokackiej w Polsce. Międzywojenny dorobek etyczno-zawodowy adwokatury polskiej. Kodeks etyki adwokackiej. Najważniejsze zagadnienia etyki adwokackiej (tajemnica zawodowa, interes klienta, zakaz reklamy). Podstawy oraz charakterystyka odpowiedzialności dyscyplinarnej adwokata w świetle unormowań Prawa o adwokaturze.
Wyk6	Europejskie unormowania etyki prawniczej na przykładzie Model Code of Conduct for European Lawyers. Działalność Council of Bars and Law Societies of Europe (CCBE). CCBE a system ochrony praw człowieka Rady Europy. Wyroki ETPCz uwzględniające unormowania Model Code oraz polskiego Kodeksu etyki adwokackiej (Siałkowska przeciwko Polsce; Staroszczyk przeciwko Polsce).
Wyk7	Etyka sędziowska. Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów jako uchwała Krajowej Rady Sądownictwa. Perfekcjonistyczny rys Zbioru Zasad Etyki Zawodowej Sędziów. Etyka sędziowska a ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych. Bezstronność i niezawisłość sędziowska a wolność słowa. Zawodowe obowiązki etyczne w opiniach polskich sędziów.
Wyk8	Amerykańska etyka prawnicza i jej ewolucja. Działalność American Bar Association. Kodeksy modelowe a stanowe kodyfikacje etyki prawniczej. ABA Model Code of Judicial Conduct. ABA Model Rules of Professional Responsibility. Wykształcenie i stanowe egzaminy prawnicze w USA. Zawody: legal assistant oraz paralegal i ich polskie odpowiedniki.
Wyk9	Etyka prokuratorska. Najważniejsze wartości etyki prokuratorskiej. Elementy historii kodyfikacji etyki prokuratorskiej w Polsce. Zbiór zasad etyki zawodowej prokuratora (2012) a Zbiór zasad etyki zawodowej prokuratorów (2017). Etyka prokuratorska wobec unormowań ustawy Prawo o prokuraturze (2016). Rola Krajowa Rada Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym. Standardy etyczne International Association of Prosecutors. Etyka prokuratorska w USA. Rola ABA Criminal Justice Standards.
Wyk10	Etyka notarialna. Historyczna geneza i rozwój notariatu łacińskiego. Notariusz łaciński a notary public w common law. Zaufania publicznego w zawodzie notariusza. Rejent i pisarz sądowy w Pierwszej Rzeczypospolitej. Wprowadzenie notariatu łacińskiego w Księstwie Warszawskim. Kodeks etyki zawodowej notariusza a unormowania prawa o notariacie. Usytuowanie zawodu notariusza na pograniczu sfery publicznoprawnej i prywatnoprawnej.
Wyk11	Etyka radcowska. Powstanie i rozwój korporacji radcowskiej w Polsce. Etyka radcy prawnego wobec etyki adwokackiej - podobieństwa i różnice. Unormowania CCBE Model Code wobec Zbioru zasad etyki radcowskiej. Etyka radcowska wobec etyki solicitorów angielskich. Etyka radcowska wobec założeń etyki działalności gospodarczej.
Wyk12	Etyka służby cywilnej. Tradycja etyki urzędniczej w Polsce na przykładzie Dworzanina Polskiego. Zasady służby cywilnej i zasady etyki korpusu służby cywilnej - zarządzenie Prezesa Rady Ministrów. Etyka urzędnicza w USA i Wielkiej Brytanii Raport Nolana i jego wpływ na standardy postępowania w sferze publicznej. Etyka urzędnicza w starożytnych Chinach. Zasady etyki poselskiej.
Wyk13	Etyka prawnicza wobec etyki zawodów medycznych. Paradygmatyczny charakter etyki lekarskiej. Przysięga Hipokratesa a polski Kodeks etyki lekarskiej. Etyka czci dla życia A. Schwietzera. Paternalizm a personalizm w relacjach lekarz - pacjent. Poglądy A. Kępińskiego. Pojęcie bioetyki. Fazy rozwoju bioetyki: mikro - mezo - makro. Pojęcie bioetyki kulturowej.
Wyk14	Główne problemy współczesnej bioetyki. Węzłowe kwestie etyki medycznej: aborcja, eutanazja, opieka paliatywna, eksperyment medyczny, in vitro, testament życia. Deklaracje World Medical Association. Europejska konwencja bioetyczna. Polskie medyczne zawody zaufania publicznego. Odpowiedzialność dyscyplinarna lekarzy.
Wyk15	Etyka prawnicza wobec etyki działalności etyki gospodarczej. Elementy historii etyki biznesu. Wpływ etyki protestanckiej na założenia etyki działalności gospodarczej. Rozwój etyki biznesu po II wojnie światowej. Koncepcja "Ethics works". Pojęcie "Corporate Social Responsibility". Pojęcie interesariusza (stakeholder). Rozwój etyki działalności gospodarczej w Polsce po 1989 roku. Forum Odpowiedzialnego Biznesu.

6. Metody dydaktyczne

Wykład	
M2	Analiza tekstów

M6	Dyskusja
M13	Metody e-learningowe
M17	Prezentacja multimedialna
M20	Wykłady

7. Nakład pracy studenta

Forma aktywności studenta	Obciążenie studenta
Wykład	30 godz.
W tym metodą e-learning:	0 godz.

Praca własna studenta	
	70 godz.

Całkowite obciążenia	
Sumaryczna liczba godzin dla przedmiotu wynikająca z całego nakładu pracy studenta	100 godz.
Sumaryczna liczba punktów ECTS dla przedmiotu	4 ECTS

8. Kryteria oceny

Warunki zaliczenia przedmiotu:

Złożenie z wynikiem pozytywnym egzaminu kończącego kurs. Test składa się z 30 pytań jednokrotnego i wielokrotnego wyboru. Pytania wielokrotnego wyboru są oznaczone gwiazdką. Każda poprawna odpowiedź na pytanie testowe oznacza uzyskanie 1. punktu.

Wykłady (Egzamin końcowy / Zaliczenie końcowe)	
Na ocenę 5:	28-30
Na ocenę 4,5:	25-27
Na ocenę 4:	22-24
Na ocenę 3,5:	19-21
Na ocenę 3:	minimum 16 punktów (16 - 18)

9. Literatura

Literatura podstawowa

1. Pieniążek M. — Etyka sytuacyjna prawnika, Warszawa, 2008, LexisNexis [dostępna w bazie danych LEX]
2. Skuczyński P. — Etyka adwokatów i radców prawnych, Warszawa, 2016, C.H. Beck

Literatura uzupełniająca

1. Publikacje jednoautorskie:
 - [1] Tokarczyk R. — Etyka zawodów prawniczych, Warszawa, 2006, LexisNexis
 - [2] Bogucka I., Pietrzykowski T. — Etyka w administracji publicznej, Warszawa, 2015, Wolters Kluwer
 - [3] Pietrzykowski T. — Etyczne problemy prawa, Katowice, 2005, Naukowa Oficyna Wydawnicza
 - [4] Sarkowicz R. — Amerykańska etyka prawnicza, Kraków, 2004, Zakamycze
 - [5] Laskowski M. — Uchybienie godności urzędu sędziego jako podstawa odpowiedzialności dyscyplinarnej, Warszawa, 2019, Wolters Kluwer
- Publikacje/prace zbiorowe:
 - [1] Etyka prawnicza. Stanowiska i perspektywy — Izdebski H., Skuczyński P. (red.), Warszawa, 2011 [LexisNexis]
 - [2] Leksykon etyki prawniczej : 100 podstawowych pojęć — Paweł Skuczyński, Sebastian Sykuna (red.), Warszawa, 2015 [C.H. Beck]
 - [3] Kodeks etyki radcy prawnego : komentarz — Tomasz Scheffler (red.) (red.), Warszawa, 2017 [C.H. Beck]

Publikacje prowadzącego

1. Teoria etyki komorniczej wobec założeń współczesnej etyki działalności gospodarczej, [w:] Etyka zawodowa komornika sądowego, [red.] A. Marciniak, Currenda s.145 - 161, Sopot 2016

2. Ochrona praw człowieka a refleksyjny model etyki adwokackiej na przykładzie zastosowania art. 6 1 i art. 6 3c Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, [w:] Ochrona praw człowieka w Europie Aksjologia instytucje nowe wyzwania praktyka, t. III, [red.] J. Jaskiernia, K. Spryszak Adam Marszałek, s.111 - 125, Toruń 2017
3. Lawyers' and Judges' Axiological Dilemmas, [w:] The Concept of Dilemma in Legal and Judicial Ethics, [aut.] P. Kaczmarek, K. Kaleta, P. Łabieniec, M. Pieniążek, P. Skuczyński, S. Sykuna, C.H. Beck s. 93-132, Warszawa 2018
4. Zagadnienie kodyfikacji etyki lekarskiej wobec doświadczeń etyki prawniczej i etyki biznesu / Państwo i Społeczeństwo / VIII: 2008 nr 3, s.127-154 Kraków 2008
5. The phenomenological basis of lawyers' professional ethics / Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej / nr 1(4) / 2012, s.69-83 Warszawa 2012
6. Reflexivity and the codification of legal ethics. remarks on the basis of Paul Ricoeur's "little ethics" theory / Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej / 2/2016, s.39-50, Warszawa 2016
7. Instytucje korporacyjne prawniczych zawodów zaufania publicznego w świetle założeń małej etyki Paula Ricoeura / Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej / 1 (16) marzec 2018, s.54 - 68 Warszawa 2018
8. Dimensions of Legal Ethics in the Light of Paul Ricoeur's Petite thique / Archiwum Filozofii Prawa i Filozofii Społecznej / 2(20)/2019, s.20-28 Warszawa 2019

Pomoce dodatkowe

- [1] Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej) z dnia 10 października 1998 r. (ze zm.), Uchwała NRA nr 2/XVIII/98
- [2] Kodeks Etyki Radcy Prawnego z dnia z dnia 22 listopada 2014 r. Załącznik do uchwały Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych
- [3] Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Prokuratorów z dnia z dnia 12 grudnia 2017 r. Załącznik do uchwały Krajowej Rady Prokuratorów Przy Prokuratorze Generalnym
- [4] Kodeks Etyki Zawodowej Notariusza z dnia z dnia 12 grudnia 1997 roku (ze zm.) Załącznik do uchwały nr 19/97 Krajowej Rady Notarialnej z dnia 12 grudnia 1997 r.
- [5] Zbiór Zasad Etyki Zawodowej Sędziów (t.j.) z dnia z dnia 13 stycznia 2017 r. Załącznik do uchwały Nr 25/2017 Krajowej Rady Sądownictwa z dnia 13 stycznia 2017r.
- [6] Kodeks Etyki Zawodowej Komornika Sądowego z dnia Uchwała nr 1603/V Krajowej Rady Komorniczej z dnia 06 września 2016 r. ze zm.
- [7] Ustawa z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze, Dz.U. 1982 nr 16 poz. 124 (ze zm.).
- [8] Ustawa z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich, Dz.U. 2009 nr 219 poz. 1708 (ze zm.)
- [9] Kodeks Etyki Lekarskiej, uchwała Nadzwyczajnego II Krajowego Zjazdu Lekarzy z 14 grudnia 1991 ze zm.